

Oceanografia del tedi - Eugeni d'Ors

L'estiu-tardor de 1916, Eugeni d'Ors va publicar una sèrie de proses vacacionals al seu *Glosari de La Veu de Catalunya*, que el 1918 es van editar dins el *Glosari 1916* amb el títol de *La lliçó de tedi en el parc*, i la postil·la: «altrament dit *Oceanografia del tedi*». Aquest darrer títol és tan tremendament suggerent que inspira aprensíó: tendim a pensar que el contingut resultarà decebedor, i –error!- en posterguem indefinidament la lectura.

L'*Oceanografia del tedi* consta d'introducció, tres parts i epíleg. Un doctor prescriu el tedi al narrador, anomenat Autor: «No conversa, silenci. No lectura, letargi... Tant com sia possible, ni un moviment, ni un pensament!». A la primera part, Autor mira de seguir la sentència. En un parc, reclinat en una *chaise longue*, compara el tedi amb l'oceà: «La mar, que sembla al contemplador frèvol la igualtat i la monotonia supremes, ofereix al bus que hi profunditza, el prestigi de mil espectacles, dins el palau màgic de la serena diversitat». El cel, una paret blanca, un núvol, unes olors, marquen els primers apartats de l'oceanografia del tedi. Autor es fixa en tot el que l'envolta, agusa els sentits i ofereix les sensacions al lector en una prosa sòbria i rítmica. Fins que apareix una dona al parc: la Dona.

La segona part del llibre mostra la lluita interior que manté Autor entre el desig d'acostar-se a la Dona i la decisió d'endinsar-se en el tedi. Per dir-ho en les seves paraules, entre la Voluntat de Potència i la Voluntat d'Ordenació, que és la que finalment surt victoriosa. A la tercera part, Autor continua sense moure's ni pensar, fins que una tempesta el fa abandonar precipitadament el parc. Finalment, retorna a Barcelona a l'epíleg, que és la part més fluixa del llibre: citant Horaci, recorda que és impossible fugir d'un mateix i que «com la llei de la Ben Plantada era el repòs, la llei d'Autor és la fervor inacabable».

L'*Oceanografia del tedi* és la crònica d'un fracàs, però no a causa de la personalitat bulliciosa d'Autor, sinó de la impossibilitat d'accés al tema. Roland Barthes adverteix, a *La càmera lúcida*, que les fotografies són invisibles: hi veiem persones, objectes, paisatges, però mai no hi veiem la fotografia. Semblantment, el tedi és incomunicable; les paraules ens permeten tan sols acostar-nos-hi. Quan Autor/Eugeni d'Ors intenta expressar-lo, la sensibilitat, la intel·ligència i la memòria el traeixen. El tedi es converteix immediatament en imatges, records, filosofia, vida, poesia (sí, Xènius feia poesia en prosa, potser *malgré lui*). En aquestes gloses, el tedi perd la càrrega negativa i esdevé font de plaer, una manera d'acostar-se a les petites coses de la vida, una pausa en el camí per mirar al voltant i meravellar-se de la bellesa amagada en els replecs del que l'activitat ens oculta. El repòs ens fa savis, diu Autor, mentre que les hores de gestió, de camí, d'amor, de vanitat, són perdudes. Hi ha tres gloses dedicades

a núvols. «Tots els núvols que no s'esguarden amb amor i calma són un núvol qualsevol». A Autor se li acut que el núvol és la glosa ideal.

Eugeni d'Ors, bus i oceanògraf, afegeix una nova unitat a les clàssiques de temps, lloc i acció: la de *chaise longue*. No cal res més que jaure immòbil per fruit d'un moment irrepitible ni per escriure unes pàgines que probablement es poden rellegir cada estiu sense ombra de tedi. Endut per una fixació pròpia del moment o per una impossibilitat subjectivament percebuda («No sé narrar»), D'Ors va provar de separar l'estil de l'acció, i va aconseguir un text tan profund com suggereix el títol oceanogràfic.

El llibre, doncs, es mereix una llegida i unes quantes rellegides. No amb actitud reverencial, ni per buscar-hi el símptoma o el símbol d'una època ni d'un autor, sinó com un text que es manté ric i fresc al llarg dels anys. A la manera dels clàssics, tracta sobre un tema que pot ser apropiat per cada nova generació, i adaptat a les necessitats del moment. Les obres d'art solen estar per damunt de les intencions dels creadors, que de vegades les consideren amb escassa perspectiva o amb miopia històrica. Ignoro si existeix un Autor platònic-orsià, però estic mitjanament convençut que els lectors possibles són infinits, segons la competència, les experiències, el coneixement del context i el tarannà que tinguin en el moment de la lectura. L'*Oceanografia del tedi* és prou àmplia perquè cada lector -inclòs Eugeni d'Ors, que en algun moment la va considerar una «novel·la antirussa»- s'hi capbussi i en faci la seva interpretació.